

Дзюба Ірина Вікторівна,
старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДОГОВІР ПРО СПЛАТУ АЛІМЕНТІВ НА ДИТИНУ ЯК ВИРІШЕННЯ СПОРУ БЕЗ УЧАСТІ СУДУ

Актуальним питанням на сьогоднішній день постає сплата аліментів на дитину, оскільки сталою практикою є заборгованість з боку одного з подружжя по сплаті аліментів. Навіть з огляду на те, що державою було запроваджено механізми врегулювання даної ситуації, за допомогою обмеження виїзду за кордон, позбавлення права керування транспортним засобом та інші обмеження, які в результаті не вплинули на боржників, тому необхідно заважити про можливість врегулювання спору про сплату аліментів на дитину без звернення до суду, а за допомогою договору.

Питання договору про сплату аліментів на дитину досліджували у свої працях: М.В. Антокольська, В.І. Бобрик, Є.М. Ворожейкін, І.П. Гришин, Н.М. Єршова, Л.В. Красицька, В.А. Кройтор, В.П. Нікітіна, Л.І. Пацева, О.Й. Пергамент, З.В. Ромовська, А.М. Рябов, Сапенко, В.П. Юрасов, С.Я. Фурса та ін.

В першу чергу, необхідно звернути увагу на розмежування поняття «аліменти» та «утримання». Утримання є загальним обов'язком батьків, який здійснюється добровільно, в свою чергу аліменти як кошти на утримання дітей визначаються рішенням суду або договором між батьками про сплату аліментів на дитину. Аліменти виплачуються в грошовій чи натуральній формі на підставі рішення суду чи договору про сплату аліментів на дитину. Ознаками аліментних зобов'язань є: сімейний зв'язок, особистий характер аліментних зобов'язань, майновий характер, безоплатність, триваючий характер, цільове призначення аліментів, неможливість зворотного стягнення, неможливість зарахуванню за зустрічною вимогою платника аліментів, не допустимість стягнення за боргами отримувача аліментів, особливі підстави виникнення аліментних зобов'язань.

Аліментні зобов'язання батьків по утриманню дітей це правовідносини, що виникають на підставах походження дитини від батьків та договору про сплату аліментів на дитину або рішення суду, за якими одна сторона (платник аліментів) зобов'язана надавати на користь одержувача (особа, на ім'я якої виплачуються аліменти) забезпечення в грошовій формі і (або) натуральній формі в інтересах дитини до досягнення нею повноліття, а інша сторона має право вимагати виконання цього обов'язку. Вони характеризуються наявністю трьох суб'єктів – платника аліментів, одержувача та дитини

(або повнолітньої дочки, сина).

Виходячи зі змісту ст. 189 СК України, сторонами договору про сплату аліментів виступають батьки дитини [2] . Вони мають право скласти такий договір як у період їх перебування у шлюбі, так і після його розірвання. Даний договір може бути укладений також між батьками, які не перебувають у шлюбі, якщо ці особи зареєстровані як батьки дитини. Як встановлено вище, договір про сплату аліментів на дитину укладається у письмовій формі і має бути нотаріально посвідчений. Нотаріальне посвідчення даного договору необхідне, оскільки цей договір є довготривалим і стосується надзвичайно важливих інтересів сторін, насамперед, малолітніх та неповнолітніх дітей. Таке посвідчення може здійснюватися як державним, так і приватним нотаріусом у встановленому законом порядку. За умови належного нотаріального посвідчення договору, у випадку невиконання батьком (матір'ю) свого обов'язку за договором аліменти з нього можуть стягуватися на підставі виконавчого напису нотаріуса. Натомість недотримання нотаріальної форми тягне за собою визнання такого договору недійсним.[2]

Слід звернути увагу на наступне: договір є наслідком домовленості між батьками, але його положення не можуть порушувати права дитини, які встановлені СК України; не може бути нотаріально посвідчений договір, якщо сторони не дійшли консенсусу хоча б по одному з його пунктів. Усі спірні питання, щодо яких батькам не вдалося домовитися, вирішуються в судовому порядку; договір може бути укладений як під час перебування у шлюбі, так і після розлучення в будь-який момент; аліменти, одержані на дитину, є власністю дитини; той із батьків або інших законних представників дитини, на ім'я якого виплачуються аліменти, розпоряджається аліментами виключно за цільовим призначенням в інтересах дитини; під час укладання договору про сплату аліментів не варто відходити від принципу рівності участі батьків в утриманні дитини, щоб такий договір не був визнаний судом недійсним; слід визначити відповідальність сторін, в тому числі у разі прострочення у сплаті аліментів.

Зміни до договору про сплату аліментів можуть вноситися протягом усього часу дії договору за взаємною згодою сторін шляхом укладення ними відповідного правочину у письмовій формі та нотаріально посвідчуватись. Недотримання нотаріальної форми правочину про зміну умов або припинення договору про сплату аліментів тягне за собою його недійсність (нікчемність). [2]

Укладання договору надає змогу уникнути судових витрат, витрат на правову (правничу) допомогу, витрат необмеженої кількості часу та сил на судове врегулювання спору, що є складним процесом для будь-якої особи, проте при укладенні договору також справляється державне мито, проте це мінімальні витрати, які необхідно понести до урегулювання спору зі сплати аліментів.

При нотаріальному посвідченні договору про сплату аліментів на ди-

тину державне мито справляється у розмірі 1 % від суми договору, але не менше одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян. [1]

Сторони даного договору не обмежені в можливості визначити у якості істотних умов для конкретного договору про сплату аліментів на дитину (дітей), також додаткових умов. Так, наприклад, до них можна віднести майнову відповідальність за несвоєчасну виплату аліментів, вона може застосовуватись у формі неустойки (пені або штрафу). У сторін договору, що аналізується, є право самостійно визначити розмір аліментів, ця сума може бути як чітко визначеною, так і потенційною (в тому випадку, коли сторони домовляються виплачувати суму у кратному відношенні до неоподаткованого мінімуму доходів громадян, прожиткового мінімуму дітей відповідного віку, мінімальної заробітної плати тощо). На захист інтересів дітей, у законі міститься чітке застереження (гарантія) – розмір аліментів не може бути нижчим за той, що дитина отримувала б у випадку стягнення аліментів у судовому порядку. Окремо варто констатувати, що, незважаючи на те, що сторони в договорі передбачили розмір грошових виплат, на утримання дитини можуть сплачуватись ще й додаткові витрати.

Отже, договір про сплату аліментів на дитину як вирішення спору без участі суду є одним з ефективних способів вирішення питання із сплатою аліментів, який має позитивні риси, які відображені в тому, що сторони мають право визначити розмір аліментів самостійно, за взаємною згодою; у разі невиконання договору аліменти можуть стягуватися на підставі виконавчого напису нотаріуса, що знову таки дозволяє уникнути звернення до суду; якщо питання аліментів врегульовані договором, розлучитися можна протягом 1-2 місяців – у спрощеному провадженні, без участі сторін. Більш того, в даному договорі можна визначити умови і порядок сплати додаткових витрат на дитину, погашення заборгованості за минулий час та засоби забезпечення виконання зобов'язань.

1. Декрет Кабінету Міністрів України від 21.01.1993 № 7-93 "Про державне мито"

2. Сімейний кодекс України: Закон України від 01 січня 2002р.// Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 21- 22. ст.135. (редакція)